

Forfatter: Topsøe, Vilhelm

Titel: Udvalgte Skrifter

Citation: Topsøe, Vilhelm: "Udvalgte Skrifter", i Topsøe, Vilhelm: *Udvalgte Skrifter*, 1923, s. 419.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-topsoe02-shoot-idm140498673146480/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte Skrifter

ANMÆRKNINGER

Til Grund for nærværende Udgaves Text er — med Undtagelse af »Slagne Folk«, der er udgivet efter Forfatterens efterladte Manuskript — overalt lagt Originaludgaverne, sammenholdt med de senere Udgaver*). Endelig er følgende Manuskripter, dels fra Topsøes efterladte Papirer, dels fra den collinske Ms.-samling, gennemgaaet: Trykmanuskript til »I Solskin«; Udkast til »I Septembers« (Collin Nr. 967) og til »I Novembers« (Collin Nr. 101); et Udkast til og en Renskrift af »I Læ« i dens oprindelige Form (Collin Nr. 965—6) samt Manuskriptet til »Jason« (Collin Nr. 899), Egesom ogsaa de bevarrede Korrekturark til Originaludgaven af »Fra Studiebogen« (Topsøes efterladte Papirer) har været benyttet. Forfatterens Retskrivning og Tegnsætning er overalt bibeholdt; kun aabenbare Smaafejl er rettede.

FØRSTE BIND

I SOLSKIN

Affattelsestid: ukendt. *Udkom* omkr. 18. Oktober 1867 i »I Solskin. Livsanskuelser. To Fortællinger af V. Topsøe« (S. 1—93); trykt 2den Gang 1891 (i »Samlede Fortællinger« I, S. 233—316) med moderniseret Retskrivning, men ellers uden større Ændringer.

Side 15 L. 22: *en Dag, da der var kommet Efterretning om* — Ms. har tydeligere: *den Dag, Efterretningen var kommet om, at Tydskland under Trusel af Eksekution forlangte, at Kundgjørelsen af 30. Marts skulde tages tilbage.*

Side 31 L. 3: *den sjette Oktober* — Frederik VII. Fødselsdag.

Side 52 L. 21: *Christian* — Saaledes Saml. Fort.; Ms. og Originaludg.: *Knud.*

DAPHNE

Affattelsestid: Planen til Novellen er samtidig med Arbejdet paa »Jason« (1874). To senere Udkast, det første fra 1876, det sidste fra Foraaret 1877, til en Roman »Som de ere« spalttes under Udarbejdelsen i Romanen »Nutidsbilleder« (1878) og den selvstændige Novelle »Daphne«, som fuldføres 1878—79. (Se Vilh. Andersen: Vilhelm Topsøe, S. 12—14, 139.) *Udkom* anonymt d. 1. November 1879 i »Fra Studiebogen. Af Forf. til »Jason med det gyldne Skind« og »Nutidsbilleder.« (A), Side 221—302. Bogen indeholder tillige følgende Noveller: »En første Kjærlighed«, »Ved Efteraars-

*) Dog er der kun undtagelsesvis taget Hensyn til Texten i »Samlede Fortællinger«.

tid« (I September — I Oktober — I November). »Stillebens«. — 2det Oplag (med stilistiske Smaaændringer) kom i Midten af December s. A. (B), 3die Oplag 1884 (C). Optrykt efter 3die Oplag med enkelte ortografiske Rettelser i »Samlede Fortællinger« II, S. 503—577 (1891).

Side 67 L. 34: *istemmede temmelig højt Goethes: Aller Berge Gipfel — Ruh'n in dunkler Nacht.* — Sangen, Stephan synger, er saabenbart Rubinsteins populære Melodi til »Wandere's Nachtlied«. Men da Ordene, der stammer fra Lermontov's Parafrase af Goethes Digt, ikke i stræng Forstand kan siges at være »Goethes«, har Topsøe faaet Skrupler og i B gemdsat de »rigtige« Ord: (*Ueber allen Gipfeln — Ist Ruh*), som han under Korrekturlesningen paa A havde erstattet med den russiske Musikteksts Ord. Rettelsen er ogsaa gennemført Side 102 L. 17 og Side 103 L. 13 i B, men i C dukker ved et mærkeligt Tilfælde »Aller Berge Gipfel« igen op paa de to sidste Steder, og denne Inkonsekvens genfindes i »Samlede Fort.«.

Side 68 L. 9: *saae sig om* — B: *saae sig for*.

Side 93 L. 8: *vistnok* — B: *rigtignok*.

VED EFTERÅRSTID

Under denne Fællestitel samledes 1879 i »Fra Studiebogene« de tre Noveller: »I Septembers«, »I Oktobers«, »I Novembers«, hvoraf den midterste er udeladt i dette Udvalg.

I SEPTEMBER. *Affattelsestid*: Eftersommeren 1876. (Kladden — Collin Nr. 967 — er paa sidste Side dateret 3. Sept. 1876.) *Trykt første Gang* i »Nær og Fjern« Nr. 226 (29. Okt. 1876), genoptrykt med et Par Smaaændringer i »Fra Studiebogene« [Sml. Anmærkning til »Daphne«] I.—3. Opl. S. 29—54 og i »Samlede Fortællinger« II, S. 335—356 (1891).

Side 120 L. 24: *notere os Alt* — Saaledes »Nær og Fjern«; senere Ud-gaver: *notere Alt*.

Side 125 L. 14—17. Efter: *min Elskværdighed* ændres de følgende Linier saaledes i B: *Jeg veed, som sagt, ikke ret, hvorfra det kommer; det maa være de Andre, der ere blevne saa elskværdige. Eller ogsaa kan jeg ialfald se o. s. v.; efter opdager jeg ogsaa (L. 19) indskydes nu, og som de ellers ikke vise for mit Blik (L. 20—21) rettes til: som jeg ellers ikke har haft Øje for.*

Side 126 L. 28: *om hele Huset* — B: *om Huset*.

Side 127 L. 10: *Gjæsten* — B: *Gjæst*.

I NOVEMBER. *Affattelsestid*: ukendt. *Udkom* i »Fra Studiebogene« [Sml. Anm. til »Daphne«] I.—3. Opl. S. 83—114, optrykt i »Samlede Fortællinger« II, S. 380—406.

Side 131 L. 31: *ialfald* — Udgaar i B.

Side 133 L. 35—36: efter *drev jeg da* tilføjer B ogsaa.

Side 135 L. 37: *fast bestemt paa* — Saaledes Kladden (Collin Nr. 101): de trykte Ud-g. har — sikkert ved en opt. Trykke] — *først bestemt paa*.

Side 136 L. 38: *havde skarpt Udkig* — B: *holdt skarpt Udkig*.

Side 138 L. 14: *multet* — B: *plørligt*. — L. 36: *meget jernholdigt*. Saaledes Ms. (Collin Nr. 101): de trykte Ud-gaver: *noget jernholdigt*.

Side 141 L. 16: *jo* — Udgaar i B.

I LÆ

- Affattelsestid:* I sin oprindelige Skikkelse stammer Novellen fra Sommeren 1876 (en Renskrift — Collin Nr. 965—6 er dateret $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{6}$ 76). Den indeholdt da — foruden en senere forkastet Indledning, der minder om Jernbanekapitlerne i »Nutidsbilledene« — kun selve Postmesterfrøkenens Fødselsdag og Ildbrandshistorien [indtil nærværende Udgaves S. 181, L. 33]; derefter fulgte en ganske kort, rent idyllisk Slutning. Først ved en senere Omarbejdelse, for hvilken det nøjagtige Tidspunkt ikke kendes, kommer Novellens nuværende anden Del og dermed dens Grundidé, dens »Nemesis-tanke«, til. Samtidig ændres Titlen — sikkert under Indflydelse af Fællestittlen »Fra Studiebogen« — fra »I Læ« til »Stilleben«. — *Udkom* i »Fra Studiebogen« [Saml. Anm. til »Daphne«] 1—3. Opl. S. 115—220; genoptrykt i »Samlede Fortællinger« II, S. 407—502 (1891). Side 150 L. 25: *men han var bleven* — B: *han var imidlertid bleven*. Side 151 L. 15: *særligt* — B: *udpræget*. Side 156 L. 5: *omklædes* — Saaledes Saml. Fort.; A: *omklæder*. — L. 9: *hende* — Udgaar i B. Side 158 L. 3: *men* — B: *og*. Side 159 L. 18: *hende selv* — B: *hun selv*. — L. 27: *med den Følelse* — B: *med en Følelse af*. Side 165 L. 23: *en Flaske Portvin* — B og Ms.: *en Flaske lokal Portvin*. Side 168 L. 31: *brændes derinde* — B: *brændes inde*. Side 174 L. 20 (og Side 178 L. 14): *Hr. Oluf* — Saaledes B; A: *Hr. Peter* (dette var Heltens Navn i den oprindelige Novelle). Side 176 L. 33: *søgte han* — Udgaar i B. Side 180 L. 2: *og saa* — Udgaar i B. Side 185 L. 7: *faa i en eller anden lille Søg en Haandsrækning* — B: *faa en Haandsrækning i o. s. v.* Side 188 L. 38: *efter at han havde aflagt* — B: *efter at have aflagt*. Side 190 L. 9: *borivendt Ansigt* — Saaledes B, Ordene mangler i A. Sætterfej! Side 191 L. 33: *Den første Del* — Saaledes B; A: *Den første Ret*. Skrivefej! Side 194 L. 21: *yderlig* — B: *yderligere*. Side 201 L. 31—32: *Piquet* — Saaledes B; Rettelse for Originalens *Tarok*, paa hvilket Spil Bemærkningen, at det »kræver kun to Personer«, ikke passer (det fordrer tre). Side 205 L. 6—7: *Forbindelsen mellem dem* — A og B har: *mellem denne*, Saml. Fort. med denne.

SLAGNE FOLK

Affattelsestid: Romanbrudstykket foreligger kun i en Opskrift, dateret 1. Oktober 1880—28. Maj (1881); det bærer helt igennem tydeligt Præg af at være et Førstedkast, som en senere Gennemarbejdelse har været forbeholdt (mange stilistiske Haardheder, ulige Udarbejdelse af Fortællingens forskellige Afsnit, indre Modsigelser i Handlingen, Usikkerhed i Navnegivningen). *Udøvet* citer Forf.s Død af P. Hansen, først i »Illustreret Tidende«, 1882, Nr. 1175—1183 (9/—10/ 82), derpaa samme Aar i Bøgforn (med Portrætvignet af Hans Tegner) — aabenbart et Privattryk. Genoptrykt i »Samlede Fortællinger« III, S. 343—516 (1891); et Særtryk heraf udkom Aaret

efter (1892) som selvstændig Bog, paa Titelbladet betegnet som »2. Oplag«. Ved nærværende Udgave er der helt set bort fra P. Hansens Text. Han har ikke blot forsøgt at normalisere Topsøes Retsskrivning og Tegnsætning, men har overalt foretaget indgribende Ændringer i Stilen, ikke altid i Digterens Aand, og han har derved givet Fragmentet et i stilistisk Henseende tilsynsladende »færdigt« Ydre, der strider mod Digtningens indre Ufærdighed. Hertil kom yderligere en Del Læsefejl. — Bortset fra et Par Steder, hvor det for Menings Skyld har været nødvendigt at supplere Forf.s yderst sparsomme Tegnsætning, er ellers Originalen saa vidt muligt fulgt; Fragmentet vil formentlig ingen fremmed Afpudsning have behov, men vil kunne virke netop gennem sin Ufærdighed.

Side 218 L. 11—12: [*kommen hjem fra Rigs*]. — Tilføjeisen skyldes

Peter Hansen. — Efter L. 20 følger i Ms.: *En Fører, der saa ham*

staa og se paa — — — sagde, at det var ligesaa godt som en — —

Side 240 L. 29: *skulde man* — Ms.: *skulde jeg*.

Side 254 L. 36: Den unge Grosserer kaldes af P. Hansen »den unge

Dalgaard«. Dette Navn har ingen Hjemmel i Fortællingen selv.

Side 267 L. 19: *paa Bunden af hendes Skab* — Ms. tilføjer: *for denne*

Mand [s. Skyld?].

Side 268 L. 2: *Holm* — Ms.: *Han*.

Side 270 L. 14: *Duhl* — Ms.: *Holm*.

Side 277 L. 3: *men især i første Fald*. — Ms.: *men især i sidste Fald*

(aaenbart en Fejlskrivning, smign. Fortsættelsen).

Side 294 L. 3: *mistænksomt* — Ms.: *mistænkeligt*.

Side 297 L. 21: *Elleve Kapitel*. — Herfra ophører Kapitlernes Nummerbetegnelse i Ms.

Side 306 L. 32—33: Forf. har glemt det oprindelige Æmne for Evas

Stil. Smf. L. 3—5.

Side 316 L. 31. Herefter følger i Manuskriptet:

— KAPITEL

NB: Føjes ind paa et tidligt Sted i Skildringen.

Holm var gaaset hen at besøge lille Hans.

Deene kom selv og lukkede op og vilde byde ham [ind] i sit Studereværelse, den lille beskedne Stue med Busten af den unge Augustus og Kobberstikket af Schiller og med ikke faa gode Bøger paa Hylderne i den tarvelige Fyrretræes Reol.

Han aabnede Døren. »Undskyld, her er lidt koldt,« sagde Hans og murrede undskyldende. »Jeg plejer ellers ikke at sidde her om Eftermiddagen, men idag har jeg havt lidt travlt.«

»Saa forstyrrer jeg Dig maaske. Jeg gaar ind til Børnene og ligger lidt med Drengene.«

»Nej, Du forstyrrer mig slet ikke. Jeg læste kun Noget, jeg skulde have læst.«

Paa Bordet laa en opslaaet Bog. Holm tog den i Haanden. Det var en af de store græske Tragedier, lille Hans læste den i Grund-

sproget, Holm kunde naturligvis ikke Græsk, han vilde ellers have set, at den var opslaaet paa et af de Steder, hvor Mennesket klager sin store Nød, lidende under en ubøjeelig Skæbnes uforskyldte Aag. Naar der var Noget i Vejen med ham tog han sine Bøger frem og læste i dem, hvad han troede, der kunde passe. Det hjalp, det var næsten som selv at digte. Og han gik ud fra, at disse Store havde skrevet og havde levet ikke [blot] for andre Store, for Helte og for Herrer, men ogsaa for Timelærere. Og deri havde han jo ogsaa ganske Ret.

Den store Udødelige havde talt sine Ord til Hans. Væggene havde Øren, men ellers ere de Stumme, heldigvis. Være de ikke det, vilde de nok have gjenlydt af den høje Klagesang, som Hans den ene Gang efter den anden havde læst for sig herinde, inden Holm kom. Thi han læste højt, naar det ret skulde hjælpe. Han lukkede sig inde, og vilde være alene med de gode Ord, ogsaa fordi han vidste, at han læste daatlig op, thi det gjorde han. Det var ogsaa bekjendt nok i Skolen, hvor man jo nok kunde faa ham til at læse, men hvor de ubarmhertige Drengene, ogsaa de, der godt led ham, hemmelig sad og gjorde saa smaat Nar ad ham, naar han læste. Han saa ikke godt, hans Øjne lukkedes let, naar han kom i Affekt, han snublede og stolprede jævnlig, men det brød han selv sig ikke om. Det Store var ham saa stort, at han slet ikke tænkte, man bemærkede slige Smaating, men det gør man og især Drengene.

Den Dag havde han siddet og læst for sig selv alene de store alvorlige Vers; det var det, han havde havt travlt med.

Han og Holm satte sig ned for at tale sammen. Holm fik sig sin Pibe, Cigarer vankede der naturligvis ikke saadan til Hverdag, men Holm havde en Pibe, som var hans specielle.

De samtalede ret hyggeligt, men det var dog ligesom Samtalen ikke vilde gaa rigtig.

Det var ret velkommen, da en af Drengene, som havde faaet at vide, at Onkelen var [kommet], indfandt sig for at hæve sin skyldige Tribut af Bolscher.

»Det er nogle opmuntrende smaa Karle,« sagde Holm, »jeg kan forstaa, at stakkels Baumann altid, naar han skal tale om de gode gamle Dage — og det gaaer jo lovlig tidt paa — begynder med Børnene. Det hedder jo i Talemaaderne, at de ere Panter paa Kjærlighed, men de er Panter paa den stille rolige Huslykke.«

Hans nikkede indrømmende.

»Og man [har] da heller ikke saamegen Besvær af dem.«

»Besvær er der jo nok,« sagde Hans, »og det ser du naturligvis ikke, fordi hele den Side af Livet ses ikke af fremmede Besøgende.

Men det er forresten ikke saa slemt, det vilde være Synd at klage over det. Men —»

»Nu er Drengene jo forresten snart store; nu skal de vel begynde at gaa i Skole.«

»Det skal de,« sukkede Hans og klappede Drengen tungsindigt paa Hovedet.

»Hvad sukker Du over det for. Der er Noget i Vejen med Dig. Hvad er det.«

»Aa, Ingenting.«

»Snak, jeg kan jo godt mærke det. Er der Noget, jeg kan hjælpe Dig med. Skolepenge?«

»Nej, nej, det er slet ikke det. Men jeg kan ligesaa godt sige Dig [det]. Gaa nu ind, min Dreng.« Han listede ham ind i den anden Stue.

»Der bliver gjort saameget Nær ad mig i Skolen,« sagde Hans paa en ilfærdig Maade. »Jeg ved ikke, hvordan det skal gaa mig, naar jeg ved, at Drengene hører mit Ægenavn og ser Karrikaturer af mig.«

Holm saa forvirret paa ham.

»Er Du ikke fri for det.«

»Nej, nej,« sagde Hans ivrig. »Det er Noget, Drengene er slemmere med og bliver værre og værre, synes jeg. Og de her er saa gode og skikkelige og ser saadan op til mig. Du ved ikke, naar man ellers er en beskeden Fyr, der rolig finder sig i at leve [i] sin Krog, hvad det vil sige, at man er Noget for sin lille Kreds — at den ser lidt op til En. Det gjør de. Drengene synes altid at hvad deres Fæder gjør er rigtigt, og at han gjør det godt for dem. Og saa skal de hør og lære, at han er en naragtig, fattig Timelskærer, og komme hjem og spørge deres Moder, hvad det vil sige, at Drengene kalder mig Skade — for det gjør de. Og saa skal de se, at man tegner mig saadan.« Og han trak frem et Blad Papir fra Skrivebordet. »Se det fandt jeg idag paa Stolen; jeg ved godt det er mig, selv om der ikke havde staaet SkadesMøller nede under. Se, hvor jeg halter og se . . .«, han viste paa den raat skizzerede med en kunstlet Barnehaand gjorte Tegning — »det betyder, at jeg har Huller paa Ærmet, det er en lidt gammel Skolefrakke, jeg gaaer med derhenne, forstaar Du. Og se her i Hjørnet:

Skade Møller i Laser
gaaer med krumme Hæser.«

»Er det Noget at tage sig nær?« spurgte Holm.

»Ja, det er,« sagde Hans. »Jeg tager mig det meget nær. Det er Drengene, jeg selv holder af, der gjør det. Der er ikke en af dem,

jeg ikke vilde gjøre endel for, naar det kunde hjælpe. Det er Gien-gjælden. Men det skal jeg nok finde mig [i], Drengene er Drengene. Men det Værste er, at jeg ved, at nu snart skal mine egne smaa Drengene slæbe det hjem med. Og hvad vil de sige.»

»Ingenting, tal med Din Kone om det.»

»Det kan jeg ikke,« sagde Hans forlegent. »Hun troer jo ogsaa, at jeg er saadan noget Stort. Og hun vil tage sig det nær. Men det kunde endda gaa. Men at vide, at Ens Børn ser paa En som En der er til Spot for hele Verden — for Skolen er jo for dem hele Verden, det kan jeg ikke døje. Ellers naar jeg havde mærket, at de gjorde Nar af mig, fordi jeg halter eller fordi der kunde være et Hul paa mit Tøj, saa gik det over, naar jeg kom hjem og tog Drengene paa Skjudet. Nu skal de sidde der og genere dem over deres Fader.»

»Det er en forkert Verden, Du laver Dig ud af det. Det er naar man lever i saa smaa Forhold. Stod Du længere ude i Livet, brød Du Dig Pokker om det.»

»Ja, netop, jo mere skjult man sidder, desmindre kan man smutte fra det. Det er jo Ulykken. Men det var netop det man skulde slippe fra, naar man levede, som vi leve — Du og jeg, og som Du finder, at [det] er saa godt. Saa føler man blot alt det Smaa saameget stærkere. Jeg bryder mig ikke om, naar vi et Par Dage ikke har Smør til Brødet, det skal jeg aldrig klage over, men Du forstaar mig nok nu?»

Den udelukkede Dreng kom atter farende ind.

Hans snappede i en Part Karrikaturen fra Bordet og gjen- tog den med et ængstelig og smerteligt Blik.

Side 320 L. 22 ff. og S. 324 L. 5. De to Noter er P. Hansens. Den »flygtig henkastede Optegnelse« stammer fra et lille Hæfte med Forarbejder til Skuespillet »Umyndige i Kjærlighed«.

POLITISKE PORTRÆTSTUDIER

Dette og Udgavens følgende Afsnit (»Fra Tilhørerpladsen«) indeholder 11 af de 14 Essays, der udgjorde »Politiske Portrætsstudier af V. C. S. Topsøe«. Udkom omkr. 10. April 1878, ledsaget af følgende *Portale*:

»Dette Bind indeholder et tildels væsentlig omarbejdet Udvalg af Artikler, som have været offentliggjorte i »Dagbladet« under Titlen »Fra Tilhørerpladsen«; til dette Udvalg er føjet et Par Skildringer af lignende Art som supplerende og tillige som tydeliggjørende det valgte Udgangspunkt.»

I Originaludgaven stod »Portrætterne« i følgende Orden: Lehmann og Clausen—André—Berg—Balthasar Christensen—Estup—Fonnes

- beck—Frijs—Hall—Grev Holstein Ledreborg—Klein—De kjøbenhavn-
 havnske Folketingsmænd—Krieger—Liebe og Krabbe—Ploug.
 Side 327—344. LEHMANN OG CLAUSEN.—Dagbladet 1877, Nr. 166
 —168 (²⁹/₇—³⁰/₇ 77): »Gamle og nye Konstitutionelles I—III. Første
 Artikel (Indledningen; S. 327 L. 1—333 L. 14) er optaget væsentlig
 uforandret; anden Artikel (Lehmann; S. 333 L. 15—339 L. 3)
 er noget ændret; nye er Afsnittene S. 336 L. 23—39, S. 337 L. 13
 —26, S. 338 L. 9—339 L. 3); i tredje Artikel (Clausen; S. 339 L. 4
 —344 L. 6) er Slutningsbemærkningen S. 344 L. 1—6 ny; i Dag-
 bladet sluttedes der med følgende: *To Gange har Slesvigs Des-
 ting frembudt sig som Løsningen, i 1864 og dengang. Begge
 Gange har Skæbnen sagt sit: »Det skal ej ske.« Er det dens
 sidste Ord i denne Sag?*
 Side 345—356. ANDRÆ.—Dagbladet 1877, Nr. 249 (²³/₁₀ 77), »Fra Til-
 hørerpladsen« XV. Væsentlig uforandret.
 Side 357—374. HALL.—Dagbladet 1877, Nr. 50—51 (²⁹/₇—³¹/₇ 77), »Fra
 Tilhørerpladsen« X. »Hall og Klein«, men Artiklerne er stærkt
 udvidede og helt omarbejdede. Fra den første Artikel stammer
 (med Ændringer i Enkeltheder) S. 357 L. 1—358 L. 38, S. 365
 L. 3—366 L. 11, S. 367 L. 11—368 L. 2, S. 369 L. 7—370
 L. 19; fra den anden Artikel stammer S. 363 L. 27—364 L. 3.
 Side 367 L. 12: »Ørnen i Dresden« — Dagbl.: »Ørnen i Dresdens,
 Hr. v. Beust.
 Side 375—383. KRIEGER.—Dagbladet 1877, Nr. 70 (²³/₁₀ 77), »Fra Til-
 hørerpladsen« XI. Omarbejdet og udvidet; nye er Afsnittene
 S. 376 L. 34—377 L. 15, S. 378 L. 30—379 L. 5, 380 L. 36—
 381 L. 25.

FRÅ TILHØRERPLADSEN

- Side 387—396. LIEBE OG KRABBE.—Dagbladet 1877, Nr. 8 og 9
 (¹⁹/₇—²¹/₇ 77), »Fra Tilhørerpladsen« III: »De to Formænd.« Væs-
 sentlig uændret.
 Side 387 L. 11: *kan det knibe med Plads* — Dagbl. tilføjer: (v i d e
 England.) — L. 13: *Medlemmerne kunne nok jaa Plads, men
 heller ikke mere.* — Dagbl. tilføjer: (*som paa Bænkene i Palais
 Bourbon*).
 Side 393 L. 37: *den yngre pessimistiske Venstreretning* — Dagbl.:
den yngre, særlig af Morgenbladet repræsenterede V.
 Side 397—402. GREV FRIJS.—Dagbladet 1877, Nr. 115 (¹²/₁₀ 77), »Fra
 Tilhørerpladsen« XIII. Væsentlig uforandret.
 Side 403—409. FONNESBÈCH.—Dagbladet 1877, Nr. 259 (⁹/₁₁ 77),
 »Fra Tilhørerpladsen« XVI. Væsentlig uforandret.
 Side 410—417. ESTRUP.—Enkelte Partier stammer fra Dagbladet
 1877, Nr. 82 (⁷/₁₁ 77), »Fra Tilhørerpladsen« XII: »Den 31. Marts
 og den 4. April«, saaledes S. 412 L. 6—413 L. 3, S. 414 L. 35—416
 L. 5, Resten er nyt.
 Side 418—425. BALTHASAR CHRISTENSEN.—Dagbladet 1877,
 Nr. 285 (¹/₁₂ 77), »Fra Tilhørerpladsen« XIX. Væsentlig uforan-
 dret.
 Side 426—431. BERG.—»Portnøttets« første Hæft (indtil Side 429
 L. 13) svarer til Dagbladet 1877, Nr. 169 (²¹/₇), »Gamle og nye
 Konstitutionelles« IV, dog noget forkortet og endel ændret. Re-
 ston er nyt; dog stammer visse Enkeltheder fra Slutningen (Side

430 L. 20 ff.) fra Dagbladet 1877, Nr. 307 (²⁹/₁₂ 77), »Fra Tilhørspladsen« XXI: »Berg ctr. Holstein Ledreborg.« Side 432—437. GREV HÖLSTEIN LEDREBORG: — I »Portrættene er indgaaet Enkeltheder (dog i ret ændret og mildnet Form) fra Dagbladet 1876, Nr. 305 (²⁹/₁₂ 76), »Fra Tilhørspladsen« I: »Höll ctr. Holstein Ledreborg« (saaledes S. 433 L. 25—29 og L. 35—S. 434 L. 3; S. 434 L. 11—18, 436 L. 2—17) og Dagbladet 1877, Nr. 307 (²⁹/₁₂ 77), »Fra Tilhørspladsen« XXI: »Berg ctr. Holstein Ledreborg« (saaledes S. 433 L. 30—35, S. 434 L. 37—435 L. 9, S. 435 L. 20—27). Resten er nyt.

ANDET BIND

JASON MED DET GYLDNE SKIND

Affattelsestid: 1874—1875. Renskriften i den collinske Samling (Collin Nr. 899) bærer Slutningsdateringen 5. Aug. *Udkom* anonymt omkr. 1. November 1875: »Jason med det gyldne Skind. En Fortælling.« (A). 2. Oplag (B) kom i Midten af Oktober 1881, tre Maaneder efter Forls Død; Retskrivningen er moderniseret, og der er foretaget en Del stilistiske Smaaændringer; at disse skulde skyldes Forl., er næppe sandsynligt, ialfald kendes intet gennemrettet Exemplar fra hans Haand, som kunde have ligget til Grund for en ny Udgave. Texten fra B er Grundlag for de senere Udgaver: »Samlede Fortællinger« II, S. 1—305 (1891) — dog er Retskrivningen yderligere moderniseret, og der er flere Steder indført en ny Periodedelning af Texten — samt Schubothes »Vignets Udgave« (1901) med Illustrationer af Hans Tegner, Forord af Herman Bang, der paa Titelbladet betegnes som »Anden Udgave« (I). — I nærværende Udgave er Originaludgavens Text sammenholdt med Ms. Collin Nr. 899, hvorved en Del formentlige Trykfejl er søgt rettede.

Side 3 L. 12: *af* — B: *fra*.
 Side 5 L. 2: *sammen flyde* — Saaledes Ms.; A og B: *sammenflyde*.
 Side 6 L. 26: *det* — B: *han*.
 Side 7 L. 26: *det sidste Lod* (ogsaa Ms.) — B: *den sidste Lod*. — L. 29: *gaaet let fremad* — Ms: *gaaet let hermed*. Trykfejl?
 Side 8 L. 16: *overbord* — Saaledes B; A og Ms.: *ombord*.
 Side 9 L. 16: *for ham* — B: *hos ham*. — L. 31: *den voxende Talrihed* — B: *den stadig voxende Talrihed*.
 Side 10 L. 10: *sprænges* — Saaledes Ms.; A: *sprænge*, B: *springe*. — L. 34: *Udbrud af Skum* — Saaledes B; A: *de Udbrud af Skum*.
 Side 13 L. 33: og — Mgl. i A, indføjet fra B.
 Side 15 L. 33 ff.: *Det Selskab, der var der, Sir, gjør De Dem* — Saaledes Ms.; A har (sikkert Sættfejl): *Det Selskab ... der, det gjør De Dem*. — L. 39: *som her yttrede sig* — Saaledes Ms.; A og B: *som han yttrede sig*.
 Side 16 L. 7: *foruroligede* — Saaledes B; A: *foruroligende*.
 Side 17 L. 7: *afbrydes* — B: *afbrødes*.
 Side 20 L. 6: *næsten* — B: *nær*. — L. 19: *dels* — B (og Ms.): *tildels*; (at her imidlertid næppe kan være Tale om en Trykfejl, viser endnu to Eksempler paa denne ret enestaaende Brug af *dels*:

- S. 43 L. 10 og S. 143 L. 20). — L. 34: *saa Solen gaa op derfra*. — B: *saae derfra Solen gaa op*.
- Side 22 L. 17: *som* — B: *som om*.
- Side 23 L. 1-2: *glemte og bortkomne Ting* — B: *bortkomne og glemte Ting*.
- Side 25 L. 16: *gjøre Afkald paa* — B: *give Afkald paa*.
- Side 26 L. 27: *som* — B: *som om*.
- Side 27 L. 28: *De fleste Værelser var oplyste* — Saaledes Ms.; A: *De fleste Vinduer*.
- Side 28 L. 17: *skulde leve af* — Saaledes Ms.; A: *skulde have af*; B: *skulde have*. — L. 29: *velset baade paa Grund af ... og -- B: velset paa Grund baade af ... og*.
- Side 29 L. 4: *til det lille Gilde*. — B: *ved det lille Gilde*.
- Side 31 L. 26: *tænkt at benytte* — B: *tænkt paa at benytte*.
- Side 32 L. 10: *med samme Mellemrum* — B: *med de samme Mellemrum*. — L. 19: *forekommer mig et helt Mirakel* — B: *foreskommer mig som et helt Mirakel*.
- Side 33 L. 22: *Folk som vi* — B: *Folk som os*. — L. 29—30: *tilføjede hun halvt undskyldende sin første Bemærkning* — B: *tilføjede hun halvt undskyldende til sin første Bemærkning*.
- Side 34 L. 26: *hvor rev De saa ikke ned* — Saaledes Ms.; A og B: *hvor saa De saa ikke ned*. — L. 37: *der* — B: *som*.
- Side 35 L. 7: *Der var det dog i Grunden* — B: *Det var dog i Grunden*.
- Side 38 L. 9: *var* — B: *var der*. — L. 33: *og en Mund* — B: *og da en Mand*. — L. 35: *saa jeg var* — B: *saa var jeg*.
- Side 41 L. 24—25: *disse mere officielle Udmærkelser* — Ms. har *disse smaa officielle Udmærkelser*. Trykfejl? — L. 39: *livfuld* — B: *fyldig*.
- Side 43 L. 10: *dels* — B (og Ms.): *ildels*. Sml. Anmærkning til S. 20 L. 19.
- Side 46 L. 39: *det var ikke saa vigtigt, som mange troede om mig* — B: *det var mig ikke saa vigtigt, som Mange troede*.
- Side 53 L. 1: *der er dog Noget i det* — B: *Der er Noget i det*. — L. 24: B indskyder *paa et eller end*.
- Side 57 L. 4: *Foreskelsen* — Saaledes Ms. og B; A: *Forelskelse*. — L. 22: *imidlertid* — Udgaar i B.
- Side 58 L. 27: *hun var* — Udgaar i B.
- Side 59 L. 12: *Følelser* — Ms.: *Følelser*. Trykfejl?
- Side 60 L. 4: *Da hun var ung Pige* — B: *Da hun var en ung Pige*.
- Side 62 L. 29: *som det sømmede sig en ung Assistent* — B: *som det sømmede sig for o.s.v.*
- Side 65 L. 10: *der er Ro* — B: *det er Ro*. — L. 22: *disse to sidste Ord* — B: *de to sidste Ord*.
- Side 66 L. 4: *andre* — B: *noget; visse* — B: *andre*.
- Side 68 L. 28: *en Karakter af en Monolog* — B: *Karakter af o.s.v. L. 32: De vendte om strax* — B: *De vendte om*.
- Side 70 L. 7: *de nu forestod* — B (og Ms.): *der nu forestod*.
- Side 77 L. 29—30: *nagende Tvivl, af Folk ikke kjendte* — B: *nagende Tvivl om, at Folk kjendte*. — L. 39: *sagte sig ogsaa et Auditorium* — B: *søgte sig ogsaa her et Auditorium*.
- Side 78 L. 37: *saa sig skjult meget ængstelig om* — B: *skjult og meget ængstelig*.
- Side 79 L. 34: *det var Allesammen bleven Folk* — B: *det var Allesammen Folk*.

- Side 80 L. 4—5: *som han ikke havde havt nogen Anelse om* — B: *som han ikke havde nogen Anelse om.*
- Side 83 L. 3: *Stort og Helligt* — B: *Stort og Helligt.* — L. 21—22: *jo fjernere Originalen var ham* — B: *jo fjernere Originalen var fra ham.* — L. 27: *et og det samme.* — B: *et og samme.*
- Side 87 L. 4: *i dennes eget Hjem* — Saaledes Ms.; A og B: *i deres eget Hjem.*
- Side 88 L. 35—36: *henad Foraaret til* — B: *henad Foraaret.*
- Side 95 L. 12: *men hun spurgte* — B: *idet hun spurgte.*
- Side 96 L. 28: *atter skulde gjense Ida* — B: *atter skulde se Ida.*
- Side 97 L. 14: *oftest* — Saaledes Ms.; A og B: *oftere.* — L. 24: *dem* — B: *disse.*
- Side 100 L. 23: *Ynde og Fred* — Saaledes Ms.; A og B: *Ynde og Fryd.*
- Side 102 L. 27: *til Dyrehaven og forbi Eremitagen* — B: *til Dyrehaven forbi Eremitagen.*
- Side 108 L. 32: *med det flagrende hvide Gardin* — Saaledes Ms.; A og B: *ved det o.s.v.*
- Side 109 L. 29: *et vist skinsygt Venskab* — Ms.: *et bisk, skinsygt Venskab.* Trykfej!
- Side 110 L. 14: *det var ham en Modbydelighed* — *ham* udgaar i B.
- Side 113 L. 28—29: *det har jeg jo gjort* — Saaledes B; A: *det har jeg jo ikke gjort.* — L. 33: *glemt og glemt* — B: *glemt og glemt.*
- Side 115 L. 32: *grebet efter saa meget* — Ms.: *grebet heldig efter saa meget.*
- Side 118 L. 33 f.: *Jeg er saa afmattet, at jeg kan finde noget Mor somt i den Tanke, at hun skulde have en Elsker, som ikke var mig.* — B: *Jeg er saa afmattet, at jeg ikke kan finde noget Mor somt o.s.v.*
- Side 123 L. 6: *sat saa meget af sit Væsen* — Saaledes B; A: *set saa meget af sit Væsen.*
- Side 126 L. 13—14: *Hans Arbejde førte ham til forskjellige Egne af Jylland, hvor han opholdt sig.* Her er vistnok noget faldet ud under Trykningen. Ms. har: *førte ham til forskjellige Egne af Jylland. Det var ham temmelig ligegyldigt, hvor han opholdt sig.*
- Side 132 L. 4: *meldtes der* — Ms.: *sendtes der.*
- Side 139 L. 22: *Blidhed* — Ms.: *Blødhed.*
- Side 142 L. 30: *fik strax Lyst* — Ms.: *fik stor Lyst.*
- Side 143 L. 20: *dels* — B (og Ms.): *ifaldels.* Smlg. Anmærkning til Side 20 L. 19.
- Side 145 L. 19: *tvinges til at* — Saaledes Ms.; A og B: *bringes til at.*
- Side 146 L. 23—24: *Han var dog ganske sikker i sin Sag.* — Saaledes A og Ms.; B: *Han var dog ikke ganske sikker i sin Sag.*
- Side 152 L. 16: *om de mon ikke en eneste Gang skulde have sagt sig selv dengang, at* — B: *om de mon ikke da en eneste Gang skulde have sagt sig, at o.s.v.*
- Side 155 L. 6: *men han var en god Dreng* — B: *ja, han var en god Dreng.*
- Side 157 L. 34—35: *det er et vaadt Vejr* — B: *det er vaadt Vejr.*
- Side 158 L. 31: *gaa mig* — B: *gaa med mig.*
- Side 159 L. 32—33: *baade hvad sin høje Betydning angik og den Maade, hvorpaa han nu havde faaet den.* — B: *baade hvad dens høje Betydning angik, og ved den Maade, hvorpaa o.s.v.*

- Side 161 L. 19: *den Ære og den Glæde* — B: *den Ære og Glæde*.
 Side 165 L. 26: *uhyre stærk i mig* — Saaledes Ms.; A: *ulige stærk i mig*.
 Side 166 L. 29—30: *Den gamle Grevinde sad alt og nikkede* — Saaledes Ms.; A: *sad der og strikkede*. Sikker Sætterfejl.
 Side 167 L. 32: *udenfor Diskussion* — Saaledes Ms.; A: *udenfor Diskursen*.
 Side 175 L. 4: *de Foresatte* — B: *hans Foresatte*. — L. 22—23: *hans Ben ... var brækket* — Saaledes Ms.; A: *hans Ben ... var knækket*.
 Side 176 L. 8: *sa den i sin Flugt* — B: *sa den i dens Flugt*.
 Side 177 L. 27: *atter kom igjen* — B: *kom igjen*.
 Side 181 L. 26—27: *men læste ikke i den* — B: *hun læste dog ikke i den*.
 Side 185 L. 36: *fordi jeg meget mere end dengang* — Kun Ms.; Ordene synes udfaldet under Trykningen af A.
 Side 187 L. 21: *ganske og aldeles* — Saaledes Ms.; A: *ganske aldeles*.
 Side 189 L. 14: *hvordan det nu end var gaaet til* — B: *hvordan det nu engang var gaaet til*.
 Side 191 L. 4: *Døgene gik* — Saaledes Ms.; A: *Døgen gik*.
 Side 193 L. 25—26: *Rejser De strax tilbage* [ogsaa Ms.] — B: *Rejser De ikke strax tilbage*.
 Side 194 L. 28—29: *denne ... den* — Saaledes B; A: *dette ... det*.

NUTIDSBILLEDER

- Affattelsestid*: se Anmærkning til Daphne S. 419. *Udkom* omkr. 25. November 1878: »Nutidsbilleder. Af Forf. til »Jason med det gyldne Skind.« — 2det Oplag kom 1884; Retskrivningen er moderniseret, og der er foretaget nogle faa Textrettelser, som sikkert ikke gaar tilbage til Forf. selv. Paa denne Text hviler Optrykket i »Samlede Fortællinger« III. S. 1—343 (1891), der yderligere indholder et Par uvæsentlige Smaaændringer samt flere Steder en ny Periodedeling af Texten.
 Side 205 L. 3: *sin sorte Lære og livlige Dødsbetragtninger* — B: *og sine livlige Dødsbetragtninger*.
 Side 231 L. 20: *Flemming, han en Son af* — B: *han er Son af*; Saml. Fort.: *han er en Son af*.
 Side 254 L. 22: *karakterløs Vrov* — B: *karakterføst(!) Vrov*.
 Side 256 L. 16: *ganske morsomt* — B: *morsomt*.
 Side 259 L. 37: *tilfojede yderlig* — B: *tilfojede*.
 Side 263 L. 23: A og B har: *Henrik Holst*; Fejlen rettet i Saml. Fort.
 Side 298 L. 34: *endeløse* — B: *endelige*.
 Side 317 L. 19: *den havde hun ... gjemt* — Saaledes B; A: *det havde hun o.s.v.* — L. 33: *et efter et* — Saaledes B; A: *en efter en*.
 Side 358 L. 7: *Forberedelser* — Samtlige tidligere Udgaver har ved en Trykkejl: *Forbindelser*.
 Side 370 L. 22: *ikke var af disse Grever* — B: *ikke var En af disse Grever*.
 Side 384 L. 20: *faa af gjøre* — B: *faa og gjøre*.
 Side 402 L. 18: *Vinteren* — B: *om Vinteren(!)*.
 Side 404 L. 7: *tyde den den højeste Visdom*. — B: *tyde den højeste Visdom*.